

Aurelija Mickūnaitė Griškevičienė (1971–2019)

Mats Söderlund

Dikt

Jag hade lovat att läsa en dikt
på begravningen
hittade ingen som handlade om kärlek
inte den här kärleken
hittade ingen som handlade om saknad
inte den här saknaden
hittade ingen ens
som handlade om döden
alla dikter handlade plötsligt om döden
men inte den här döden.

Eilėraštis

Laidotuvėms buvau pažadėjęs
paskaityti eilių
neradau tokių kad būtų apie meilę
apie šitokią meilę
neradau tokių kad būtų apie ilgesį
apie šitokį ilgesį
nė vienu neradau
kad būtų apie mirtį
visos eilės dabar kalbėjo apie mirtį
bet ne šitokią mirtį.

Iš rinkinio *Systemet*, 2008.
Vertė Loreta Vaicekauskienė

2019 m. spalio 12 d. šį pasaulį paliko jaunas, be galo šviesus ir talentingas žmogus, gerbiamas ir mylimas kolegų ir studentų – Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto docentė, dr. Aurelija Mickūnaitė Griškevičienė.

Aurelija buvo Vilniaus universiteto Skandinavistikos centro absolventė. 1995 m. ji baigė norvegų ir lietuvių filologijos bakalauro studijas, paskutinius metus (1994–1995) dar papildydama vienu metų norvegų kaip užsienio kalbos dėstymo programa Oslo universitete.

Po dvejų metų Vilniaus universiteto Skandinavų filologijos magistrantūros (1995–1997) Aurelijai iš karto buvo pasiūlyta studijuoti doktorantūroje ir dirbti Skandinavistikos centro norvegų kalbos dėstytoja. Nuo tada ji mokė studentus lingvistikos pagrindų ir skandinavų kalbotyros, norvegų kalbos ir kultūros, leksikografijos, vertimo raštu ir žodžiu. Pati vertė grožinę vaikų literatūrą (Marit Nicolaysen *Sveinas ir žiurkiukas*, 2007), turėjo sukaupti nemenką vertimo žodžiu patirtį.

Aurelija buvo neatsiejama Skandinavistikos centro dalis beveik nuo pat centro įkūrimo. Nuostabi kolegė, visuomet pasirengusi padėti, patarti, pakonsultuoti, pateikti konstruktyvios kritikos ir bendradarbiauti. Be galo mylima dėstytoja, studentai apie ją atsiliepdavo kaip apie labai profesionalų, visada pasitempusį, atsakingą ir kartu jautrų, supratingą žmogų. Ji buvo ir talentinga mokslininkė, profesoriaus Alekso Girdenio mokinė. 1997 m. pradėtas doktorantūros studijas su pertraukomis (tuo metu gimė dukra) Aurelija baigė 2004 m. apgindama daktaro disertaciją „Aktualioji skaida lietuvių ir norvegų kalbose“. Savo mokslinę veiklą ji tęsė publikuodama straipsnius iš lyginamosios lingvistikos ir leksikografijos srities, nuolat dalyvavo tarptautinėse konferencijose ir stažuodavosi Oslo universitete, rengė norvegų kalbos mokymui skirtas knygas. 2012 m. pasirodė jos parašyta *Norvegų kalbos gramatika*, o dar po kelių metų, 2018 m., autorė jau buvo parengusi naują, papildytą šios knygos redakciją.

Jau pirmasis *Norvegų kalbos gramatikos* leidimas užpildė spragą, kurią ilgą laiką jautė visi lietuviai, studijuojantys ar dėstantys norvegų kalbą. Šioje praktinėje mokomojoje knygoje ir antrame jos leidime, be kita ko, aptariami sunkumai, su kuriais dažniausiai susiduria lietuvių studentai. Iš tiesų, Aurelija čia sugebėjo sumaniai pritaikyti tiek savo, kaip lingvistės, išmanymą bei gebėjimą sisteminti, tiek ilgametę praktinės norvegų kalbos dėstyto patirtį.

2013 m. Aurelijai suteiktas Vilniaus universiteto docentės vardas.

Vis dėlto pagrindinė Aurelijos Mickūnaitės Griškevičienės veikla susijusi su leksikografijos sritimi. Ji buvo aukščiausio lygio leksikografė, parengusi norvegų–lietuvių kalbų žodynų projektą ir jam vadovavusi.

Aurelijos kelias į profesionalią leksikografiją prasidėjo 1996–1999 metais, kai ji dirbo pirmojo lietuvių–norvegų leksikografijos darbo vertėja. Profesorės Evaldos Jakaitienės vadovaujama, Aurelija vertė Lietuvių–norvegų kalbų žodynui lietuviškas lemas ir iliustracinius pavyzdžius į norvegų kalbą. Mintis papildyti šį 2001 m. išėjusį žodyną (redaktoriai – Evalda Jakaitienė ir Sturla Berg-Olsenas) norvegų–lietuvių dalimi egzistavo jau seniai, bet tik 2005 m. rimtai imtasi planuoti šį naują projektą. Pagrindinė jo siela nuo pat pradžių ir buvo Aurelija.

Dideli leksikografiniai projektai dažniausiai būna kolektyviniai darbai, o tam reikia vadovo, kuris sugebėtų suburti komandą ir koordinuoti darbą. Aurelija buvo tokia vadovė. Jos komandoje dirbo ne tik Vilniaus, bet ir Oslo universiteto tyrėjai – profesionalūs kalbininkai baltistas Sturla Berg-Olsenas ir slavistas Kjetilis Rå Hauge. Pastarasis padėjo įgyvendinti Aurelijos idėją kritiškai pritaikyti rusų profesoriaus Valerijaus Berkovo *Didžiojo norvegų–rusų kalbų žodyno* failus lietuviškojo žodyno reikmėms ir sukūrė XML schemą norvegų–lietuvių kalbų žodyno rašymui. Lietuvių leksikografijos kontekste tai buvo techniškai itin pažangus projektas.

Aurelijai žodyno projektas labai rūpėjo. Kiek laiko ji skyrė darbo organizavimui ir paties žodyno struktūros planavimui, lemų atrankai, o vėliau jau išverstų straipsnių tikrinimui ir pertikrinimui, geriausiai žino turbūt jos šeima. Lietuvių–norvegų kalbų žodyno redaktorius ir projekto dalyvis Sturla Berg-Olsenas atsimena:

„Ir mes, kiti projekto dalyviai, puikiai supratome, kad čia jos širdies reikalas. Aš savo el. pašto dėžutėje šiandien turiu maždaug 4000 diskusijų su pažyma „Žodynas“ – tai įvairiausi klausimai, kurie buvo svarstomi projekto laiku. Turbūt dažniausiai mane Aurelija klausdavo apie straipsniuose duodamus norvegiškus pavyzdžius – ar šis pavyzdys tinkamas, aktualus, nepasenęs? Koks galėtų būti geresnis, natūralesnis? Taip pat gana dažnai teko spręsti klausimus dėl norvegų kalbos variantiškų formų – kuri iš šių dviejų arba trijų galimų formų dažnesnė? Kurias žodyne nurodyti, o kurių galbūt galima visai neminėti? Iš šių laiškų aiškiai matyti, kad Aurelijai visada rūpėjo kaip įmanoma patobulinti žodyno turinį, kad straipsniai žodyno vartotojams pateiktų aktualią ir jiems reikalingą informaciją apie norvegiškus žodžiuos, jų gramatiką ir vartoseną.“

Iš tiesų, visi kolegos galėtų patvirtinti, kad žodynas buvo Aurelijos gyvenimo darbas. Ne vienas leksikografas yra patyręs, kad tokie stambūs kolektyviniai projektai užsitęsia gerokai ilgiau negu iš pradžių numatyta. Taip atsitiko ir Aurelijai. Vis dėlto galiausiai, 2018 m., pasirodė projekto žiedas – *Norvegų–lietuvių kalbų žodynas* – pirmasis tokios apimties (beveik 30 000 antraštinių žodžių) lietuvių ir skandinavų kalbų veikalas, atitinkantis geriausius leksikografinius standartus. Žodynas išsiskiria itin išsamiais antraštinių žodžių aprašais, jame gausu vartosenos iliustracijų, kruopščiai pateikiamos gramatinės, stilistinės žymos ir informacija apie lietuvių kalbos kirčiavimą bei gramatiką skandinavų vartotojams.

Aurelija skubėjo, žinojo, kad laiko nebus tiek, kiek norėtų. Nebaigti liko dar didesnės apimties veikalo failai, nespėta įgyvendinti elektroninio žodyno leidimo idėjos... Nors projekto dalyviai jau publikuotą knygą vadino „mažuoju žodynu“, iš tikrųjų tai labai stambus veikalas ir galima džiaugtis, kad Aurelija spėjo išvysti šį savo darbo vaisių. Deja, tolesnius projekto vadovės pradėtus darbus teks tęsti be jos.

Atsisveikiname su nepaprastai gražiu ir stipriu žmogumi. Net ir sunkiai sirgdama, net žinodama apie savo ligos piktumą ir tekusią lemtį, Aurelija niekada nelaikė savęs svarbesne – pirmiausia rūpindavosi kitais. Greta mylimos šeimos, ir kolegomis, studentais. Be galo ilgėjosi universiteto darbų ir paskaitų. Ne vienam mūsų ji buvo ir artima draugė. Pasklidus nelaimės žinia, žmonės iš viso pasaulio nenutrūkstamu srautu siuntė pagarbos, meilės ir užuojautos žinutes.

Išėjo trapus ir pažeidžiamas kūnas, netekome nuostabaus pasaulio – mūsų, kolegų, draugų, studentų gyvenimo dalies. Mums labai jos trūks. Tačiau nesuvokiamai stipri siela liko su mumis. Kaip rašo Aurelijos buvę studentai: „Norėtuši galėti ką nors pakeisti. Matyt, vienintelis būdas pagerbti Aurelijos atminimą – gyventi. Gyventi šviesiai, prasmingai, rūpinantis, negailint šilumos ir gerų žodžių. Pasistengsime, brangi, pasiilgta, amžinai graži ir besišypsanti mūsų Aurelija.“

Kolegos skandinavistai